

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

En gruppe mænd i karmoflagetøj træder ind på en fin restaurant i den ukrainske by Nipro. De er på jagt efter raske mænd, som kan sindstille fronten.

Men den opgave bliver svære og svære i takt med, at krigens brutalitet tager på den ukrainske befolkning på 16. måned.

Tusner af døde og kristretigheden kan mærkes i alle afkrog af land.

Nu har den ukrainske regering taget nye, hårdhandede metoder i Bro for at opspore de mænd, der foralt i verden ikke vil til skyttegravene i Øst.

Kan Ukraine skaffe nok mænd?

Det spørger Genstart om i dag.

Mit navn er Anna Ingris.

Kan man som ukrainsk mand sige nej til at gå i krig og deltage forsvaret mod en russisk invasion?

Det kan man til godt.

Du kan som mand ignorere de her indkaldelser, som rekryteringsofficerende kommer med.

Man kan for eksempel lavere med at skrive under på den, som er prokredet.

Man kan selvfølgelig også lavere med at møde op på det vævekontor, man bliver bedt om at stille op på.

I første omgang så koster det nogle hæftige byer.

Men gør du i flere gange eller forsøger at forlade landet, så risikerer du i sidste ende en fængselstraf på op til fem år.

Luisse Brothan er journalist på DRs Udlands Redaktion.

Og har dækket krigen her fra fast fra Ukraine i lille årstid, og er DRs faste medarbejder her i GF.

For mange ukrainere der udspiller krigen sig jo sådan rent fysisk ret langt fra deres hverdag.

Hvad du taler med i KIE, hvor meget fylder krigen hos dem?

Det fylder meget. Jeg tror ikke, at jeg vil sige, at det fylder alt.

Det er måske så meget sagt, men det er jo, at det er 2-3 millioner, mener jeg, at der officielt har registreret at have mistet deres hjem.

Vi snakker 10-15 procent intern for drevende ukrainere, som jo altså har måttet flygtet fra deres hjem og brugt sig et andet sted i landet i løbet af det seneste år.

Hvad er tredje eller hvad fjerde ukrainere, tror jeg, at jeg har familiemedlemmer eller nære pårørende i de væbende styrker, så selvfølgelig fylder det rigtig meget her.

Og det overtager jo på alle måder mange samtaler, fordi alle følger med i, hvad der sker de seneste udviklinger og hvad bringer fremtiden.

Så selvom man jo er langt væk fra fronten her i KIE, for eksempelvis, så mærker vi det jo også.

Det gør vi jo også i kraft af, at der er nogle tændelige forstyrrelser, tror jeg godt, man kan sige.

Og du nævner også, at der er også selvfølgelig hyppige mislandegreb i KIE, for du kommer også selv på et tidspunkt helt tæt på krigen.

Så det tror jeg ikke, man vil holde tilbage med.

Det er faktisk for åbne mikrofoner. Kan du ikke fortælle om den morgen?

Det var den dag, der russerne begyndte. De mere systematiske anklage på den kritiske infrastruktur har, det vil sige el-forsyningen, varme og vand.

Jeg sidder på min terrasse og kigger ned på en meget smuk park, som jeg udsikter, der er et par minutter fra hvor jeg bor og taler med min kollega i det indslag til P1 morgen.

Hvad siger det om krigen, at Selinsken nu også taler om krim, så bliver han ikke sidder ind tilbage i to.

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

Hvad var det?

Det var bare, bare, bare. Der er jo fly her, af og til.

Den kom bort nok ud.

Hvor står du hen?

Og pludselig hører de sådan lyden af nogle overfløvnings og spørger til, hvad det der sker.

Og jeg slår det lidt hen, fordi det hører vi jo af og til. Jeg ser jevnligt et helikop, der har eksempelvis.

Det boomer, det jeg var lidt tæt på.

Det er meget svært for mig at sige. Det kan også bare være forsvaret, der er i gang.

Men pludselig bliver det meget højt. Man kan måske forestille sig lyden af en flyver, der ligger virkelig lavt.

Kan du se?

Jeg møder ikke indenfor, tror jeg.

Vi slutter.

Der faldt simpelthen noget lige ned. Ikke så langt herfra.

Det kan jeg.

Nå, ja.

Og så kan jeg jo godt regne ud, og jeg skal væk.

Fordi det er simpelthen så tæt på, at det er helt surrealistisk.

Og jeg tror som ikke, jeg når rigtig at forstå, hvad der er, der sker.

Før jeg også hører en verd, som siger, at du skal væk, du skal væk.

Og så må jeg selvfølgelig bare afbryde og skynde mig og pakke mine ting.

Og hvor går du så hen?

Ja, men faktisk gør jeg i første omgang nok det, jeg ikke skulle gøre,

men jeg er simpelthen også nysgag, så jeg løber jo ud på terrassen

og filmer min udsigt, som lige pludselig bare er en massiv stort sort røgsky.

Men igen, det var så surrealistisk.

Og så pakker jeg selvfølgelig lyden hårdt i en taske.

Min telefon, den står ikke stille, fordi der er rigtig mange, der har hørt det her,

og gerne vil vide, hvad der foregår.

Og det her er jo på et tidspunkt, hvor der har været meget stille i Kiev.

Jeg tror, jeg havde hørt en enkel eller to eksplosioner før,

men pludselig er der jo total kære sig.

Og det er jeg kommer ned på gaden for at gå ned i det her beskyttelsesgrund, som jeg har.

Så løber folk rundt dernede, der er masseres rener,

der er enkle, der står på gaden og filmer lidt længere ned,

fordi jeg bruger ikke sådan et område, hvor der er flere højhuse.

Og meget er afspade, der er masser af politik, der er masser af beredskabskør og tøjre.

Og så kan jeg bare se lidt længere ned i gaden de her store sorte røgskør,

der bare fylder alt.

Der er total udlæggelse, og det hele mener sådan lidt om en lidt dårlig scene,

sådan en Hollywood action-brav.

Men det foregår altså lige udenfor, hvor jeg bor.

Bliver du bange?

Jeg tror som ikke, jeg når at blive bange,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

fordi der foregår så mange ting,
men igen, det har været en rolig periode, så at der er udlæggelser, der er så tæt på.
Det tror jeg som ikke, jeg når sådan rigtig at registrere,
før jeg sidder nede i et beskyttelsesrum lidt senere,
og tænker lidt over det, men jeg er også på arbejde,
så det handler også om rigtig hurtigt at finde ud af, hvad det der sker.
Og derfor så kommer reaktionen også først senere.
Det her var jo selvfølgelig en meget markant reminder om,
hvad det er for en virkelighed, du jo også rapporterer fra,
hvad der er for en land, du bor i lige nu,
men kan du godt nogle gange sådan,
når hverdagen tager over nærmest glæmme,
at der er krig, når du går en tur i GIF?
Både jeg og nej,
for det meste og heldigvis vil jeg sige, er der jo roligt i GIF,
men det ligger nok altid i baghovedet, at man aldrig rigtig ved, hvad der kan ske.
Jeg har eksempelvis i meget lange perioder,
har altid sådan nogle underligte ting med i tasken,
så snacks og vand og en ekstra powerbank og sådan noget,
fordi jeg i hvert fald på en eller anden tidspunkt vinder mig til,
at jeg visste aldrig rigtig helt, om jeg ville ende med at sidde.
Jeg ved ikke, hvor mange timer nede i beskyttelsesrum.
Så på den måde så forbereder man sig.
Men omvendt vil jeg også sige,
næsten hver dag går jeg igennem den selvsame park, jeg talte om før,
og det er jo så efterhånden lidt over et halvt år siden,
der er landet et stort messil,
men nu er der helt roligt.
Der er blomster overalt, der er sådan nogle smukke fagere i tulipænbøde,
der er nede, der er sådan et springvand,
når børn er leger på legepladsen,
og den anden dag stod der sådan en mand og spillede nogle,
sådan lidt latin musik på en gitar.
Så på den måde så er der jo øjeblikket, hvor krigen godt kan forsvinde lidt.
Men man skal ikke så langt derfra,
før det bliver tydeligt på bygningerne,
at der stadigvæk er krig,
og der stadigvæk er angreb også her i KIF.
Mit gamle træningcenter eksempelvis ligger ikke så langt derfra,
og næsten hele den ene side af fasaden på den bygning,
en høj glasbygning, den er væk,
fordi den blev ramt af donerangab i efteråret,
så man ser det jo stadigvæk i gadebilleder,
og det er helt tydeligt her.

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

Krines alvor er også tydeligt i mange familier, hvor kvinderne igen og igen måske forvælte sig deres mænd og sønder. Det oplevede Louise, da hun blev inviteret til en afskedsfest for en ung mænd. Vi var hos et ungt par, hvor manden, en fyr i 20'erne, havde kæmpet nede ved Rason, nede sydpå. Han var blevet såret og havde nu været på hospitalet, men var klar til at tage sted igen, for det insisterede han på. Og det skulle selvfølgelig ske med en middag og en afskedsfest. Og der var en masse gæster hos den her familie. Der var venner og mor og svir og mor, og mange af de her kvinder, som jeg så talte med i løbet af aften, havde det tilfælde sig, de stort set allesammen, havde en nær eller en pårørende, som var enten ved fronten eller ved andre positioner. Og det er måske meget sine, fordi jeg mener, at det er omkring hver tredje eller fire ukrener, som har tilkendigid i hvert fald på en undersøgelsesplan, at man har en pårørende, der er væk og aktiv i de vebnede styrker. Hvad er det for nogen pårørende, de så savner der som er ude ved fronten lige nu? Det er mænd. For flere af dem var det jo selvfølgelig en ægtefælle, eller så var det en søn, en sviresøn, en kæreste. Så jo nogle af deres nærmeste. Da Rusland invaderer ukraine i februar sidste år, forbyder den ukrainske regering straks alle mænd mellem 18 og 60 at forlade landet, fordi de skal bruges ved frontlinjen. Ukrainske mænd mellem 18 og 60 år må ikke længere forlade ukraine. Men i begyndelsen af krigen er det faktisk ikke svært at rekrytere mændene. De melder sig selv under fanerne i hodbetal. Det er et ekstraordinært ting. Det er en spontanske regering i midten af stedet. Selvom mange her har lille eller ingen militære erfaring. Ukraine planlægger en storstilet forårsoffensiv, og den strategi kræver flere mænd, flere soldater. Det, der bliver sagt, er, at det store, aklærede mål er uferntet og befrig alle de besatte områder i Ukraine. Men det er ikke noget, der kommer til at ske sådan fra den ene dag til den anden, og man skal også forvente en serie af små, offensivere, ved at være en sådan en stor forkrummet operation, hvor alle områder bliver befriede. Og så er Ukraines jakt på nye rekrutter blevet mere intense i perioden op til foråret her, og den famøse forårsoffensiv. Der er i hvert fald sket noget over de seneste måneder, fordi vi har set et stort antal historier om øde rekrytering. Også måden, hvad han gør det på. Man har løbende for at officielt holdt justeret lidt i lovgivningen,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

for at kunne have et lidt bredere net,
men det der kan indkalle mindre i selvfølghedselshed.
Hvad er det for nogle ændringer i lovgivning,
man er foretaget for at få fat i flere rekrutter?
Det er lite små justeringer undervejs.
Noget af det har blandt andet handlede om, hvor man må aflever de her indkaldelser.
Og det bliver sådan lidt teknisk,
men det handler om, at der selvfølgelig er rigtig mange Ukrainer,
som er flyttet fra et sted til et andet,
og at man ligesom har måske registreret en adresse i systemerne,
et andet sted, hvor man realistet befinder sig.
Og så er det et spørgsmål om, kan man få de her indkaldelser,
et andet sted, hvor man teknisket er registreret.
Og det har man blandt andet gjort,
fordi det har været svært at finde folk,
simpelthen fordi vi jo snakker så mange millioner internfordrevne her i Ukraine.
Så det er sådan nogle små ting, som man løbende gør.
Hvem er det, der er tilbage her fem måneder inde i kring,
som den ukrainske her kan rekrutter?
Det er lidt svært at svare på, synes jeg, fordi
man kan sige dem, der er professionel,
som har militær erfaring, som har træning,
de er jo allerede aktive,
men der er stadig rigtig mange mænd at tage.
Og det er også mit indtryk, at mange måske efterhånden,
det er gået op for mange, at den her krig ikke lige stopper forløbigt,
så der er også en større bevidsthed om, hvad der venter,
og det er nok helt forventet, at efter 15 måneder
så kan nogle i hvert fald godt se, at det er ikke sådan en chance
at trække i trøjen, der lige er overstået på et par uger,
og derfor så tror jeg også, at der er en stor gruppe i hvert fald,
kan vi se, som prøver at undgå og blive rekrutteret.
Har Ukraine fået svære og svære ved at skaffe nye soldater?
Der er i hvert fald noget, der tyder på,
at der er dem, der gør, hvad de kan for at unslippe det.
Vi har blandt andet hørt fra rekrutteringskontorne,
at det måske kan være lidt svære at få nye til.
Det kan selvfølgelig også bare være beklagelser,
kan man sige, fordi arbejder er blevet en lille smule mere vanskeligt.
Men jeg tror, at den her ødebevidsthed om, hvad der venter,
det gør en forskel.
Jeg har taget med en advokat, der blandt andet er rådgiver,
almindelige civile, men også soldater om krigmobilisering
og hvilke rettigheder de har,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

både når man endnu ikke er indkaldt, men også når man gør tjeneste. Og hun fortæller i hvert fald, at hun har set en stigning i henvendelser, fordi alle dem, der ikke har en fortid med militæret, og derfor ikke ved, hvad de må, og hvad deres rettigheder er, gerne vil vide det, så den set for at finde ud af, hvor stort de er. Og jeg tror måske, at det er også vidnerligt om, at det ikke alle, der virkelig har lyst til at trække trøjen længere. Noget tyder på, at de ukrainske mænd får sværere og sværere ved at unslippe militæret skreb.

I et interview understreget den ukrainske forvarsvarsminister Olleks Iresnikov er den fulde mobilisering i landet langt fra er gennemført. Og ukraines intense jakt på nye rekrutter kan man se på at skældige videoer, der flourer på de sociale medier.

Der er blandt andet en video fra sidste måned, fra Ivano-Frankivsk region, som gik viralt. Fordi man ser nogle af de her rekruteringsofficer, øjenvedner forklare, at de som man har slået en mand ned. Og man ser på den her video, at manden, der ligger ned på jorden, nærmest som om han var blevet anholdt med armet ned langsiden. Så er der gear!

Og så kommer der en kvinde hen, som jo måske egentligt hysterer. Tone siger, hvad de laver, hvad de gør ved ham. Og den har fået ret meget kritik. Eller man skal sige, den har i hvert fald affødt meget kritik af fra den de her rekruteringsofficer, at gå til det og få fat i de her mand. Hvad er det kritikken går ud på? Det handler om, at man simpelthen tager forhåndet midler i brug. Og det er jo ikke det enkelste under tilfælde. Vi har set det skil i gang over de seneste mange måneder. Det er jo typisk i form af videoer, som bliver lagt online. Og så starter det jo en helt bølge af kritik. Og berettighed lader det til, om hvordan de her rekruteringsofficer udfører deres arbejde. Der har også været videoer, hvor man ser de nærmest jakter, men fysisk på gaden, og tager fat i det. Og simpelthen holder dem. Og hver gang, så er der jo snak om, at det virkelig sådan, det skal være. Og vi har hørt et par eksempler på, hvor man efterfølgende fremødtighederne, siger de lokale rekruteringsofficerer hjem. Det har de jo selvfølgelig episoder,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

vi efterforsker og undersøger,
fordi sådan skal det jo officielt se, at det ikke være.
Men altså, antallet af videoer
viser i hvert fald, at det stadig ikke sker ordentligt omkring et eller andet.
Er der mange ukraieniske men som frygtør at blive indkaldt til her,
mod deres vilje?
Det er mit klare indtryk.
Jeg kender nogle af mine venner her i Kige.
Fortæller også, at de har venner, personlige venner,
som er nervøse for at gå ud,
fordi alene for risikoen er at møde de her rekryteringskontorer,
eller rekryteringsofficerer.
Det er legalne, hvor man kan have startet at se med træk og glaslige frugter.
Vi havde et eksempel her i Kige for ikke så lang tid siden,
hvor der var sådan en,
jeg ved ikke, om man kan kalde det en event,
men der var i hvert fald nogle belister,
som var meget glad for på sådan en god gammel dag,
som er det at opbrænde asfalt af,
og så køre rigtig hurtigt i de her biler.
Og til den her begivenhed, der dækket politiet op lige pludselig,
og med sig havde de altså sådan en flok rekryteringsofficerer,
som så meget passende kunne uddele indkaldser,
nu de alligevel var der.
Og det er jo bare et eksempel af mange,
hvor man dækker op til sådan nogle begivenhed, hvor der er mange med,
og på den måde kan udnytte det til at uddele indkaldser.
Så hvis man alligevel havde ting,
så at lave drengestrejer,
og brugte loven og få en by,
så kan man lige så godt komme i herren, når man nu er der.
Man kan i hvert fald forsøge at få dem indkaldt.
Hvordan ser det resterende samfund på de her raske mænd,
der virkelig onslog sig,
og drage i krig?
Jeg tror, at der er en større forståelse nu,
end der har været tidligere.
Men jeg tror ikke, det er så enkelt.
Den her restaurans, som vi talte om før,
det faldt mange for brystet,
at når det var sådan en dyrere sted,
at man så som mand kunne sidde derinde,
når jo underforstået altså nærmest betalte sig
til sådan et eller andet form for frirom.

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

Det var også derfor, der var blevet skrevet krig for alle, som graffiti.

Men jeg tror, som sagt, der er en større forståelse for nu, at det ikke er alle, der har lyst til at trække trøjene, også fordi man efterhånd godt forstår, hvor hårdt og brutal en krig det er. Og det er ikke alle, der har lyst til at tage del i det. Jeg tror også, at nogen i hvert fald tænker lidt over, hvad det er for nogle mænd, der er derude, fordi det er klart, man har også brug for, at det er en vis person, kun betankser, der er der, og man ikke sender hvem som helst derud, fordi man kan diskutere, hvor brugbart det i virkeligheden er. Hvad kan man gøre for at ligesom at undgå overhovedet at blive prækket i første omgang? Der er jo nogle untagelser til at blive indkant, altså dem, som bliver erklagede, skal man sige ikke egnet, eksempelvis, hvis du som mand har mere end tre børn, eller flere, er du untaget, hvis man har noget særlige plejkrævne, familieporrørende, hvis din forældre er særlige plejkrævne, hvis din ægtefælle er særlige plejkrævne, og du kan dokumentere, at du er den, der giver den her pleje, og står for den her pleje, så kan man faktisk godt få untagelsesvis slet det udenom. Og så er der også den mulighed, hvis du er fuldstidig studerende, eksempelvis er du også untaget, og vi har faktisk set en stor stiging i antallet af især mænd, som lige pludselig er blevet meget interesseret i, og studerer på universitetet. For dem, som ikke kan unslå sig militærtjenesten, er der en siste men farlig udveje. Næsten fra starten har det jo været sådan, at man har kunne købe sig til dokumenter, mere eller mindre, som gør, at man kan komme ud af landet, hvis man har penge nok. Og der findes desværre også eksempler

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

på forsøg på at komme ud af landet
ved nogle af de her grænseovergangen,
blandt andet til Rumelien,
hvor der er en flod,
hvor man desværre har fisket død mænd op fra.
Vi ved selvfølgelig ikke,
om den prima motivation har været at undgå militærtjeneste,
men man kan i hvert fald konstatere,
at der findes mænd i den alder,
hvor man kunne gøre tjeneste,
som forsøger at komme ud af landet.
Er det noget, man har oplevet tidligere,
at man skal fiske død mænd op af de her grænseovergangen?
I følge grænsemøndighederne dernede,
ikke det om fang,
og også fordi de helt åben fortæller om,
at der er nogen, der spekulerer i det
og forsøger at tjene penge ved at sælge
sådan en flot rute ud af landet.
Afspejler alt det her,
en grundlæggende, mindre kampgeist,
en vekriens begyndelse,
kan man lave den slutning.
Det tror jeg ikke jeg vil,
fordi det kommer i bølger.
Og det er klart en år vinteren,
og når frontlinjerne er forsøget fast,
og der ikke rigtig sker noget,
så tror jeg, det er helt naturligt,
at der er folk, der er nedslitter,
kampgeisten måske er lidt mør.
Men det kan jo også godt være,
at et par positive nyheder fra slavmarken
gør, at den så kan komme igen.
Russians on the run.
Just look at these dramatic new pictures.
Du siger, det kommer lidt i bølger,
sådan en kampgeist her.
Nu har der jo lige været de her positive ryg
fra ukrainske sæde ved fronten,
blandt andet ved bakmuts.
Det er sådan noget, der gør,
at kampgeisten kommer tilbage,
og man tænker, okay, den her force-offensive,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

den vil vi gerne være en del af.
Kan man forestille sig,
at det gør, at det måske bliver lidt letter
at rekryterere til hern igen?
Måske.
Jeg kunne da godt forestille mig også
med nyt materiel,
og nogle positive, optimistiske toner
fra en af de kamppladser,
som har været en af de mest brutale,
kan gøre, at der er i hvert fald
nogen, der tænker, at nu kan jeg faktisk godt
finde motivationen til at melde mig
og gøre mit indsats.
Og der er hårdt brug for både
succeshistorierne,
og nye rekryter.
Jeg var for ikke så længe siden
ude i østpå i Kratgif,
på sådan et behandlingscenter,
hvor soldaterne fik en us-pause.
Nogle af dem kom direkte fra fronten,
andre kom fra positioner,
lidt længere væk,
men fælles var, at
nogle af dem, vi talte med,
var helt døde i blikket.
Den en af dem sagde, desideret,
der er ikke nogen psykologer,
der kan komme til at hjælpe mig,
og han var i slutningen af 20'erne,
og han fik en uges pause,
og så skulle han tilbage ud
og kæmpe videre.
Så det er jo ikke fordi,
at de har siddet ude i en skyttegrave
siden den 24. februar,
men alligevel tror jeg godt,
man kan sige, at nogle af dem er i hvert fald
ret slidt.
Hvad med dine venner og bekendte IKF?
Hvordan kan man mærke på dem,
at krines leder?
Jeg har en venner,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

som er en ret sejfyr.
Han kan håndtere ret meget.
Han har også arbejdet ude i Donbass,
af flere omgange,
og han fortalte mig fornydeligt,
at han var begyndt at gå i beskyttelsesrum.
Altså når alarmerne lyder,
så søger han dækning.
Noget, som jeg ikke har hørt ham sige før,
og har selv åbentalt om,
at han godt kan have sådan en tidspunkt,
hvor han ikke kan sove,
og er lidt nervøs
og angst mere normalt.
Og det er nyt.
Og jeg ved ikke,
om det er slitage,
eller om det bare er sådan en åben
erkendelse af, at det begyndt at sætte sig rent.
Det er fysisk, at man talte
at leve i den her tilstand i så lang tid.
Hvad med dig selv, Louise?
Er krigen også begyndt,
så den mere og mere at sætte sig i dig?
Jeg er i hvert fald nok mere træt,
end jeg var for et år siden,
da jeg kom ved at sige,
jeg har heldigvis rigtig god støtte
til hele tiden,
og mentalt blive justeret.
Og også taler meget om de ting,
jeg oplever,
og det gør selvfølgelig en forskel.
Men det er klart,
jo flere mennesker,
jeg møder i de her tragiske omstændigheder,
som jo også fortæller mig historien,
at der ikke kan undgå at sætte sig i mig.
Det er jo hårdere, bliver det.
Louise, passe på dig selv,
og tusind tak fordi du var med i dag.
Velbekomme.
Her slutter dagens genstart,
som er terrattelagt af Thomas T. Ransen,

[Transcript] Genstart / Ukraine mangler mænd

Mathias Bakks Søndergo,
line Fabrisius og Søren Elbæk.
Jeg hedder Anna Ingris.